

Роль куратора на різних етапах становлення й розвитку студентської групи як колективу

Доповідач: голова методичного об'єднання класних керівників (кураторів)

Калуського коледжу ЕПТ ІФНТУНГ
М.І. Закальницька

Основні функції та принципи куратора вищої школи

Куратор (лат. — **curator**) у перекладі з латинської мови означає опікун. Він здійснює виховний вплив на студентську молодь шляхом проведення різноманітних виховних заходів та залучення їх до самовиховання, сприяє становленню доброзичливих, морально-етичних, гуманістичних стосунків серед студентства, виступає посередником у взаємодії вихованців з професорсько-викладацьким складом, керівництвом.

Кожний куратор — неповторна особистість і тому, звичайно, кожен шукає і знаходить свій власний стиль роботи.

Куратор-жінка, скоріше за все, схилиться до опіки, велике значення приділятиме емоційній насиченості взаємин куратора групи та студентів між собою, в той час як чоловік частіше звертатиме увагу на зовнішні, більш формальні показники діяльності окремих студентів та групи в цілому.

На стиль роботи куратора значною мірою впливають його темперамент, характер, рівень емоційності та здатність керувати емоціями. Різними будуть стиль й ефективність роботи куратора в залежності від його самооцінки, рівня загальної та психологічної культури, комунікативної компетенції. Аналізуючи проблему кураторства у вищій школі слід звернути увагу на поняття професіограма куратора, оскільки усвідомлення її змісту допомагає розумінню суті призначення та діяльності його в системі ВНЗ. Отже, професіограма куратора вищої школи включає:

- ❖ *Рівень професійно-педагогічної спрямованості* (гуманізм у ставленні до студентів, відповідальність за виховну роботу, вимогливість у процесі забезпечення виховної діяльності, любов до підопічних тощо), який виробляється протягом життя.
- ❖ *Знання з основ дисциплін* (педагогіки, психології, філософії, анатомії, фізіології, гігієни, теорії та методики виховання різновікових категорій людей, методики викладання окремих предметів), що вимагає постійної роботи над поповненням власного інтелектуального рівня.
- ❖ *Педагогічні уміння* (організаторські, комунікативні, науково-дослідницькі, прикладні), набуті у процесі професійної діяльності.
- ❖ *Особистісні якості* (комунікабельність, громадська активність, моральна зрілість, тактовність, витримка, спостережливість, відвертість, доброзичливість, компетентність, національна свідомість), природні і набуті під впливом життєвих ситуацій.

Куратор групи повинен завжди пам'ятати наступне:

- ✓ необхідність чітко уявляти свою роль у формуванні свідомості студентів;
- ✓ група завжди чимось схожа на куратора, в ній віддзеркалюються його перемоги і невдачі;
- ✓ повага студентів до куратора будується на взаємоповазі;
- ✓ байдужість - найбільше зло у виховному процесі;
- ✓ той, хто не любить дітей, не має права бути їх наставником;
- ✓ вміло організовувати актив групи;
- ✓ коли куратор групи працює без вогника, його робота стає нудною і одноманітною;
- ✓ пошук нового - це головне в педагогічній роботі;
- ✓ провести виховну годину набагато складніше, ніж заняття;
- ✓ виховувати студентів потрібно так, щоб вони не відчували, що їх виховують;
- ✓ виховує не сама виховна година, а підготовка до неї;
- ✓ не можна лізти в душу студента, якщо він цього не бажає;
- ✓ практика засудження проступків, як правило, ефекту не дає, а ефект створення системи загальних цінностей і норм поведінки в значимість роботи визначає відношення до неї;
- ✓ актив групи буде відігравати значну роль лише за умови надання йому необхідних владних повноважень і самостійності;

Куратор групи повинен завжди пам'ятати наступне:

- ✓ як не пояснюй, як не вимагай, а коли нема живого, позитивного прикладу, важко домогтися позитивних результатів у вихованні;
- ✓ хвалити на людях, а робити зауваження наодинці;
- ✓ форма покарання повинна відповідати величині проступку;
- ✓ схвалення роботи не буває ніколи зайвим, але за певні добрі вчинки;
- ✓ особливістю роботи зі студентами є те, що вони приходять в коледж з уже сформованим у школі відношенням до навколишнього світу, навчання і часто його потрібно змінювати;
- ✓ інтерес до знань виявляється тоді, коли студент бачить реальну можливість їх застосування в майбутньому;
- ✓ *дотримання дисципліни* - запорука успішності;
- ✓ вміло організована взаємодопомога в групі варта більшого, ніж прочитані нотації;
- ✓ *прохання* - одна із самих найефективніших форм вимог;
- ✓ *активна позиція* куратора групи формує активну позицію вихованців, *байдужість* - призводить до байдужості і безвідповідальності;
- ✓ непомічений проступок веде до наступного;
- ✓ вимоги до норм поведінки у навчальному закладі повинні ставити до всіх однакові. В іншому випадку виховна роботи куратора групи буде зводитися нанівець;
- ✓ *не буває поганих груп, буває поганий куратор.*

Психологічні особливості студентської групи та її структура

Тільки спілкування виліковує від самовпевненості,

дурної сором'язливості, тільки вільний і невимушений обмін

думками дає можливість вивчати людей, перевіряти їх,

розпізнавати й порівнювати себе з ними.

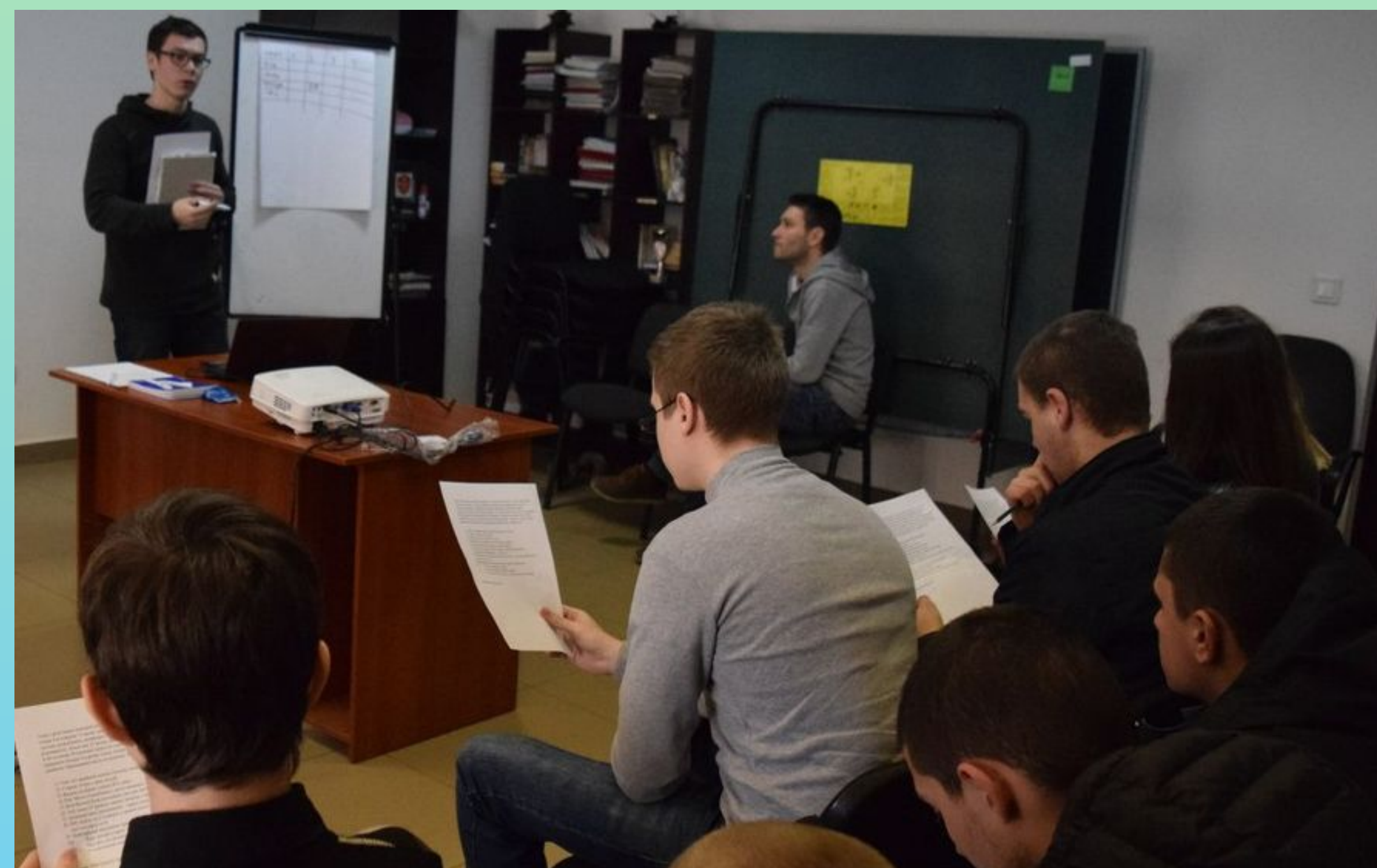
Л. К. Вовенарг

Психологічні особливості студентської групи та її структура

Студентська група є елементом педагогічної системи. Функції управління нею здійснюються через зворотній зв'язок: викладач – група, група – викладач (куратор). Її психологію треба знати ще й тому, що адаптація кожного студента до ВНЗ, до навчально-професійної діяльності, професійне його зростання як фахівця відбувається в студентській групі, значення якої важко переоцінити.

У психології навіть є поняття груповий суб'єкт – спільність із відповідними характеристиками, групові санкції – сукупність засобів, за допомогою яких група стимулює нормативну поведінку кожного її члена.

Психологічні особливості студентської групи та її структура

Студентська група – спільність автономна й самодостатня. Вона здатна сама вирішувати свої внутрішні проблеми, а її активність пов'язана з соціальним життям коледжу, університету, вирішенням проблем соціального характеру. Студентська група формально-логічно характеризується як первинна, реальна, мала група, офіційно створена (зовнішньо організована), яка може вміщувати в себе й неформальні мікрогрупи.

Студент, звичайно, входить до складу різних соціальних груп. Л. І. Марісова виділяє 7 видів малих груп, в одній або в декількох із яких перебуває за період навчання студент. Серед них:

- студентська академічна група, існування якої обумовлене специфікою організації навчального процесу у ВНЗ та яка спеціально створюється для успішного здійснення навчально-виховних функцій;
- студентські наукові гуртки, науково-теоретичні семінари й проблемні групи, функціонування яких обумовлене необхідністю залучати всіх студентів сучасного ВНЗ до того чи іншого виду науково-пошукової роботи;

Психологічні особливості студентської групи та її структура

- студентські групи, існування яких зумовлене формою організації поза навчального виховного процесу та необхідністю розвитку громадсько-політичної й організаторської активності молоді, формування політичної її свідомості;
- трудові студентські групи, існування яких зумовлене необхідністю організації трудового виховання студентів і забезпечення їх потреби в праці;
- групи художньої самодіяльності та спортивні команди, організація яких зумовлена необхідністю естетичного й фізичного виховання студентів;
- побутові малі групи, які пов'язані з веденням домашніх справ, підтриманням родинних стосунків, проведенням культурного дозвілля;
- студентські групи, які виникають не санкціоновано на основі особистих симпатій, приязні, взаємної привабливості та носять лише неформальний характер.

Розвиток студентської групи як колективу

Дружба – найнеобхідніше для життя,

тому що ніхто не побажає собі життя

без друзів, навіть

коли б він мав усі

інші блага.

Розвиток студентської групи як колективу

Студентська академічна група за період свого існування розвивається і проходить кілька стадій (від офіційно створеної групи наказом директора до згуртованого *колективу*, який на останньому курсі може розпастися знову на мікрогрупи), кожна з яких характеризується якісними особливостями таких параметрів:

- ✓ спрямованість поведінки та діяльності членів групи;
- ✓ організованість членів групи;
- ✓ комунікативність членів групи.

Цілісними характеристиками студентської групи є такі показники:

- ❖ інтра – та інтегрупова активність;
- ❖ психологічний мікроклімат у групі (емоційний статус);
- ❖ референтність групи – значущість, авторитетність її для членів групи;
- ❖ керівництво і лідерство;
- ❖ згуртованість.

Розвиток студентської групи як колективу

Впродовж усього навчання з академічною групою працює куратор. Тому в його діяльності простежується певна етапність (А. Наумчук).

1. Діяльність куратора на першому курсі (адаптаційний період).

Це етап формування пристосувальних механізмів у студентів-першокурсників, активізації психічних процесів як відповідної реакції організму на нові умови, створення умов для сприйняття студентом нової соціальної ролі. Куратор насамперед вивчає схильності, здібності, інтереси та нахили студентів, щоб педагогічно доцільно залучати їх до активної навчально-виховної, громадської, трудової та фахової діяльності, формує первинний колектив академічної групи, виробляє у студентів навички самостійного розв'язання різних проблем. Форми і методи виховного впливу куратор обирає на власний розсуд, які вважає найефективнішими. Найпоширенішими є *відверті бесіди зі студентами* на різноманітну тематику, метою яких є зближення студентів.

Ефективним виховним заходом на цьому етапі є зустріч з батьками. Вона дає поштовх студентам до активної, відповідальної праці, є своєрідним звітом про вміння організувати себе, свій побут, відпочинок, навчання, вміння планувати свій час, сформованість умінь та навичок навчальної праці.

Розвиток студентської групи як колективу

2. Закріплення навичок саморегуляції студента в процесі адаптаційного періоду.

Куратор покликаний надавати допомогу в організації режиму студента; з'ясовувати проблеми, пов'язані з побутовими умовами; координувати участь студентів у різноманітних видах діяльності; активізувати діяльність студентського самоврядування. Важливо також формувати у студентів відповідальне ставлення до виконання своїх навчальних і громадських обов'язків, розвивати навички самоосвіти, самоорганізації, самодисципліни, самоконтролю і самовиховання.

Ефективними є зустрічі з досвідченими фахівцями та керівниками підприємств, установ, організацій, де в майбутньому працюватимуть студенти. На першому курсі такі зустрічі організовують з метою загального ознайомлення студентів з особливостями роботи в різних установах. На наступних курсах її спрямовують на те, щоб кожен студент замислювався над тим, яким він стане фахівцем.

3. Стійка адаптація. На цьому етапі закріплюються знання, уміння і навички самовиховання, стабілізується успішність, зростає рівень самостійності, активності в науково-дослідній та громадській роботі, самоорганізації вільного часу тощо. У цей період студентський колектив уже сформувався і згуртувався – студентська група стає **колективом**, тому робота куратора полягає в *організації колективної діяльності усіх членів групи* (проведення екскурсій, походів тощо).

Розвиток студентської групи як колективу

4. Післяадаптаційний етап. У процесі навчально-виховної роботи формуються вміння та навички самоосвітньої діяльності, намагання професійно самовдосконалюватися. Оскільки з'являються нові джерела виховного впливу на студентську молодь, куратору слід тримати в полі зору всю життєдіяльність академічної групи, вникати в усі процеси, які відбуваються у молодіжному середовищі, аналізувати, оцінювати потік інформації і спрямовувати її у потрібному напрямі.

У своїй діяльності куратори використовують різноманітні методи і форми виховної роботи. Це щотижневі виховні години, які включаються до розкладу академічних занять, а викладачеві – до *індивідуального плану роботи; бесіди за "круглим столом", дискусійні клуби*, інші заходи виховного впливу в студентських аудиторіях і гуртожитках (із залученням фахівців різного профілю); культпоходи історичними місцями рідного краю, до музеїв, картинних галерей, на виставки, до театрів; колективний перегляд кінофільмів та вистав і їх обговорення; індивідуальна виховна робота зі студентами з урахуванням їх особливостей.

Розвиток студентської групи як колективу

Щоденна робота куратора є аналізом ситуацій, що постійно виникають, розв'язанням педагогічних завдань, джерела яких – відносини в групі, ставлення студентів до навчання, праці, професії, колективні та особистісні інтереси; спеціальна робота куратора і активу, куратора і групи; педагогічне керівництво і розвиток самостійності студентського самоврядування та ін.

Ефективність виховної роботи куратора академічної групи значною мірою визначається її *плануванням*. Воно має бути чітким і цілеспрямованим, що дасть змогу уникнути багатьох помилок та негативних явищ у студентській групі. План виховної роботи передбачає реалізацію конкретних цілей і завдань. Залежно від мети кожна форма роботи має свою специфіку і потребує врахування потреб, інтересів, індивідуальних особливостей кожного студента, співтворчості педагогів та студентів в організації виховної роботи, обґрунтованості виховних заходів тощо.

Результативність роботи кураторів значною мірою залежить від дотримання певних умов, які передбачають:

- планування роботи спільно з активом групи;
- вибудовування стосунків з групою залежно від педагогічної ситуації, а також з урахуванням індивідуальних особливостей студентів;
- залучення усіх студентів до суспільних справ і відповідальності за них;
- допомогу студентам у виконанні багатьох суспільних ролей;
- запобігання байдужості, безконтрольності та безвідповідальності;
- сприяння розвитку студентського самоврядування, ініціативи, суспільної активності.

Висновки

Кураторство є необхідною ланкою в системі управління процесом професійного й культурного становлення майбутньої професійної еліти. Ефективна робота куратора вищої школи є вагомим чинником успішної організації позааудиторної виховної роботи, що в свою чергу потребує системну психолого-педагогічну та культурологічну підготовку викладача-вихователя.

Першочергове завдання куратора академічної групи на всіх етапах становлення відповідального студента - допомогти йому знайти себе. Якщо людина отримує завдання, яке не відповідає її нахилам, вона ніколи не пізнає, наскільки цікавою може бути праця.

Таким чином, кураторові належить «удосконалювати те середовище, в якому живе вихованець» та не приховувати «власного ставлення до світу (до фактів, подій, людей, літературних образів, історичних постатей тощо)».

